

Modül (öneri) No	297
Öğrenme Alanı (Temel konu)	Namaz
Modül (Alt konu)	Namaz Vakitleri ve Hikmetleri
Amaçlar	- Namazın özünün; Allah'ın celaline karşı tesbih, kemaline karşı tazim ve cemaline karşı şükür olduğunu kavrar. - Namaz vakitlerinin her birinin; mevsimler, insan ömrü ve dünya tarihindeki büyük değişimlerin (inkılabat) birer aynası olduğunu fark eder. - Beş vakit namazın, kâinattaki tüm mahlukatın ibadetlerini içine alan nurani bir fihriste ve harita olduğunu anlar. - Teheccüd namazının, kabir ve berzah karanlığında ne kadar lüzumlu bir ışık olduğunu idrak eder.
Süre	40 dk.
Seviye	Seviye-2
Yöntem ve Teknik-Etkinlik	Afiş Hazırlama: Namaz vakitlerinin hatırlattığı ilahi tasarrufları (bahar, gençlik, haşır vb.) görsel ve metinsel olarak somutlaştırmayı sağlayan bir tekniktir. Nesi Var Oyunu: Namazların rekatları, ezkârı (tesbih, tekbir, hamd) ve vakitleri hakkında hazırlanan ipuçlarıyla eğlenceli bir tekrar ve pekiştirme sağlayan bir oyundur.
Materyal ve Teknoloji	Afiş, Karton, Uhu, Boya Kalem
İşleniş/Öğrenme-öğretme süreci	Giriş: Güdüleme ve Saat Metaforu - Öğrencilere; "Bir saatin saniye, dakika ve saat millerinin birbirine bakması gibi, günün vakitleri de hayatın hangi dönemlerini bize hatırlatır?" sorusu yöneltilir. - Namazın; insanın aczini ve fakrını görüp Allah'ın kudreti önünde hayretle secde etmesi olduğu vurgulanarak metne giriş yapılır. Gelişme: Uygulama - Afiş Çalışması: Sınıf; Sabah, Öğle, İkinci, Akşam, Yatsı ve Teheccüd gruplarına ayrılır. Gruplar, metinden hareketle vakitlerinin ihtar ettiği manaları sloganlaştırır: - Sabah: Fecir vakti / İnsanın rahm-i madere düşmesi / Evvel-i bahar. - Öğle: Yaz ortası / Gençlik kemali / Dünyanın hilkatı. - İkinci: Güz mevsimi / İhtiyarlık vakti / Asr-ı Saadet. - Öğrenciler bu eşleşmeleri içeren özgün afişlerini hazırlayıp tahtada sunarlar. - Nesi Var Oyunu: Bir öğrenci seçilir. Namaz vakitlerine dair "Nesi var?" diye sorar. Öğretmen veya diğer

	öğrenciler; "Sekiz rükûsu var (Öğle)", "Manevi bir güneşin batışını ihtar eder (Akşam)", "Kabir gecesinde lüzumlu bir ışıktır (Teheccüd)" gibi ipuçları verir. Sonuç: Özetleme Beş vaktin her birinin büyük bir değişim başında olduğu, haşrin sabahının da bu gecenin sabahı kadar kat'î olduğu vurgulanarak konu toparlanır.
Ölçme ve Değerlendirme	Öz Değerlendirme ve Karar Alma: - Öğrencilerden, "Namaz vakitleri neden hayatın dönüm noktalarıyla bu kadar uyumludur?" sorusu üzerine kısa bir değerlendirme yapmaları istenir. - Namazların ilk vaktinde kılınmasının önemi, metindeki "vazife-i fitrat ve esas-ı ubudiyet" kavramlarıyla ilişkilendirilerek, bundan sonraki namaz disiplinlerine dair özgün kararlar almaları teşvik edilir.
İlişkili Metinler	Dokuzuncu Söz بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ ﴿١﴾ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ¹ Ey birader! Benden namazın şu muayyen beş vakte hikmet-i tahsisini soruyorsun. Pek çok hikmetlerinden yalnız birisine işaret ederiz: Evet, her bir namazın vakti, mühim bir inkılâb başı olduğu gibi, azîm bir tasarruf-u İlâhînin âyinesi ve o tasarruf içinde ihsanat-ı külliye-i İlâhiyenin birer ma'kesi olduğundan, Kadîr-i Zülcelâl'e o vakitlerde daha ziyade tesbih ve tazim ve hadsiz nimetlerinin iki vakit ortasında toplanmış yekûnuna karşı şükür ve hamd demek olan namaza emredilmiştir. Şu ince ve derin manayı bir parça fehmetmek için Beş Nükteyi nefsimle beraber dinlemek lâzım. BİRİNCİ NÜKTE Namazın manası, Cenab-ı Hakkı tesbih ve tazim ve şükürdür. Yani, celâline karşı kavlen ve fiilen ²سُبْحَانَ اللَّهِ deyip takdis etmek; hem kemâline karşı lâfzen ve amelen ³اللَّهُ أَكْبَرُ deyip

¹ Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. • Akşama erdiğinizde ve sabaha kavuştuğunuzda Allah'ı tesbih edin. • Göklere ve yerde olanların hamd ve senası Ona mahsustur. Gündüzün sonuna doğru ve öğle vaktine girince de Allah'ı tesbih edip namaz kılın. (Rum Suresi: 17-18.)

² Allah her türlü kusur ve noksandan uzaktır.

³ Allah en büyüktür, en yücedir.

tazim etmek; hem cemaline karşı kalben ve lisanen ve bedenlen **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ**⁴ deyip, şükretmektir.

Demek tesbih ve tekbir ve hamd, namazın çekirdekleri hükmündedirler. Ondandır ki, namazın harekât ve ezkârında, bu üç şey, her tarafında bulunuyorlar. Hem ondandır ki, namazdan sonra, namazın manasını te'kid ve takviye için şu kelimât-ı mübareke, otuz üç defa tekrar edilir. Namazın manası, şu mücmel hülâsalarla te'kid edilir.

İKİNCİ NÜKTE

İbadetin manası şudur ki: Dergâh-ı İlâhîde abd kendi kusurunu ve acz ve fakrını görüp, kemâl-i rububiyetin ve kudret-i samedâniyenin ve rahmet-i İlâhiyenin önünde hayret ve muhabbetle secde etmektir.

Yani, rububiyetin saltanatı, nasıl ki ubudiyeti ve itaati ister; rububiyetin kudsiyeti, paklığı dahi ister ki, abd, kendi kusurunu görüp istiğfar ile ve Rabbini bütün nekaisten pak ve müberra ve ehl-i dalâletin efkâr-ı bâtılasından münezzeh ve muallâ ve kâinatın bütün kusuratından mukaddes ve muarra olduğunu tesbih ile, **سُبْحَانَ اللَّهِ** ile ilân etsin.

Hem de, rububiyetin kemâl-i kudreti dahi ister ki, abd, kendi zaafını ve mahlûkatın aczini görmekle, kudret-i samedâniyenin azamet-i âsârına karşı istihsan ve hayret içinde **اللَّهُ أَكْبَرُ** deyip, huzû ile rûkûa gidip, Ona iltica ve tevekkül etsin.

Hem rububiyetin nihayetsiz hazine-i rahmeti de ister ki, abd, kendi ihtiyacını ve bütün mahlûkatın fakr ve ihtiyâcâtını suâl ve dua lisanıyla izhar ve Rabbinin ihsan ve in'âmâtını şükür ve sena ile ve **اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ** ile ilân etsin.

Demek, namazın ef'âl ve akvali, bu manaları tazammun ediyor ve bunlar için taraf-ı İlâhîden vaz' edilmişler.

ÜÇÜNCÜ NÜKTE

Nasıl ki insan, şu âlem-i kebîrin bir misal-i musağgarıdır. Ve Fatiha-i Şerife şu Kur'ân-ı Azîmüşşan'ın bir timsal-i münevveridir. Namaz dahi, bütün ibâdâtın envânı şamil bir fihriste-i nuraniyedir. Ve bütün esnaf-ı mahlûkatın elvan-ı ibadetlerine işaret eden bir harita-i kudsiyedir.

DÖRDÜNCÜ NÜKTE

Nasıl ki, haftalık bir saatin saniye ve dakika ve saat ve günlerini sayan milleri birbirine bakarlar, birbirinin misalidirler ve birbirinin hükmünü alırlar. Öyle de, Cenab-ı Hakkın bir saat-i kübrası olan şu âlem-i dünyanın, saniyesi hükmünde olan gece ve gündüz deveranı ve dakikaları sayan seneler ve saatleri sayan tabakât-ı ömr-ü insan ve günleri sayan edvar-ı ömr-ü

⁴ Ezelden ebede her türlü hamd, şükür, övgü ve minnet Allah'a mahsustur.

âlem birbirine bakarlar, birbirinin misalidirler ve birbirinin hükmündedirler ve birbirini hatırlatırlar.

- Meselâ fecir zamanı –tulûa kadar– evvel-i bahar zamanına, hem insanın rahm-ı madere düştüğü âvânına, hem semavat ve arzın altı gün hilkatinden birinci gününe benzer ve hatırlatır ve onlardaki şuunat-ı İlâhiyeyi ihtar eder.
- Zuhr zamanı ise yaz mevsiminin ortasına, hem gençlik kemâline, hem ömr-ü dünyadaki hilkat-i insan devrine benzer ve işaret eder. Ve onlardaki tecelliyat-ı rahmeti ve füyuzat-ı nimeti hatırlatır.
- Asr zamanı ise güz mevsimine, hem ihtiyarlık vaktine, hem Âhırzaman Peygamberinin (aleyhissalâtü vesselâm) Asr-ı Saadetine benzer. Ve onlardaki şuunat-ı İlâhiyeyi ve in'âmât-ı Rahmaniyei ihtar eder.
- Mağrib zamanı ise, güz mevsiminin âhîrinde pek çok mahlûkatın gurubunu, hem insanın vefatını, hem dünyanın kıyamet ibtida'sındaki harabiyetini ihtar ile, tecelliyat-ı celâliyei ifham ve beşeri gaflet uykusundan uyandırır, ikaz eder.
- İşâ vakti ise, âlem-i zulûmat, nehar âleminin bütün âsârını siyah kefeni ile setretmesini, hem kışın beyaz kefeni ile ölmüş yerin yüzünü örtmesini, hem vefat etmiş insanın bakıye-i âsârı dahi vefat edip nisyan perdesi altına girmesini, hem bu dâr-ı imtihan olan dünyanın bütün bütün kapanmasını ihtar ile, Kahhar-ı Zülcelâl'in celâlli tasarrufatını ilân eder.
- Gece vakti ise hem kışı, hem kabri, hem âlem-i berzahı ifham ile, ruh-u beşer rahmet-i Rahman'a ne derece muhtaç olduğunu insana hatırlatır. Ve gecede teheccüd ise, kabir gecesinde ve berzah karanlığında ne kadar lüzumlu bir ışık olduğunu bildirir, ikaz eder. Ve bütün bu inkılâbât içinde, Cenab-ı Mün'im-i Hakikî'nin nihayetsiz nimetlerini ihtar ile, ne derece hamd ve senaya müstahak olduğunu ilân eder.
- İkinci sabah ise, sabah-ı haşri ihtar eder. Evet, şu gecenin sabahı ve şu kışın baharı ne kadar makul ve lâzım ve kat'î ise, haşrin sabahı da, berzahın baharı da o kat'iyettir.

Demek bu beş vaktin her biri, bir mühim inkılâb başında olduğu ve büyük inkılâbları ihtar ettiği gibi, kudret-i samedâniyenin tasarrufat-ı azîme-i yevmiesinin işaretiyle hem senevî, hem asrî, hem dehrî, Kudret'in mu'cizatını ve Rahmet'in hedâyâsını hatırlatır. Demek asıl vazife-i fitrat ve esas-ı ubudiyet ve kat'î borç olan farz namaz, şu vakitlerde lâyıktır ve ensebdir.

(Sözler, s. 57-60, Yeni Asya Neşriyat, Nisan-2023)

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ⁵
وَأَخِرُ دَعْوِهِمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ⁶

⁵ Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Sen herşeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın (Bakara Suresi: 32.)

⁶ Duaları şu sözlerle sona erer: “Ezelden ebede kadar her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur” (Yunus Suresi: 10.)

